

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.6 (3078) ●

● ЧАЦВЕР, 14 лютага, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Класіка і сучаснасць, альбо Творчасць у кантэксце часу
Стар. 2

Таццяна Мархель: “Важна жыць у чыстым свеце” Стар. 3

Змагаліся і перамаглі
Школьнікі адправяцца ў маладзёжны лагер у Пекіне
Стар. 4

Кнігі на любы густ

Больш за 20 краін удзельнічалі ў Мінскай міжнароднай выставе-кірмашы

Іван Ждановіч

У моры друкаваным, што гуло і пералівалася ў Нацыянальным выставачным цэнтры “БЕ-Лэкспа” па вуліцы Янкі Купалы, кожны з тысяч наведвальнікаў мог знайсці свой “астравок” – кнігу па душы. Я назіраў, як сівыя салідныя мужчыны ўдумліва гарталі тоўстыя тамы: акадэмік Капіца, Канфуцый, вынаходнік Тэсла... Маладыя людзі з жартамі запаўнялі невялічкія лісткі: выдавецтва “Энцыклапедыкс”, вядомае выпускам серыі кнігаў “Хто ёсць хто ў Беларусі”, распачало праект “Нашчадкі беларускай шляхты”. Кожны можа цяпер даведацца, наколькі старажытны мае радавод. Хтосьці набываў прыгожыя кніжкі для дзіцяці. Іншыя паглыбляліся ў таямніцы філасофіі, паэзіі, рукадзелля, кухонныя сакрэты розных краін і народаў...

Зрэшты, сярод кніжнага шматгалосся, якое ўтварылі каля 600 экспанентаў, не ўсе аўтары

На беларускіх стэндах — тысячы новых кніг

прамаўлялі словамі. Каля аднаго стэнда прыцягнула ўвагу кніга “Патаемнае наіўных мастакоў Беларусі” Юрася Малаша. “Гэта наш смелы праект: раней падобныя кнігі ў краіне не выдаваліся, а гісторыі еўрапейскага наіўнага мастацтва — за сто гадоў”, — патлумачыў дырэктар рэдакцый-

на-выдавецкай установы “Літаратура і мастацтва” Аляксандра Карлюкевіча. Больш, аднак, ля гэтага стэнда куплялі кнігу “Сто асоб беларускай гісторыі” журналіста Анатоля Мяснікова.

Спыняюся непадалек ад стэнда маскоўскага выдавецтва “Время”, бачу, як расступаецца народ,

прапускаючы невысокую пажылую жанчыну ў чорным берэце. У руках чалавека, што ідзе ёй насустрач, тамы Васіля Быкава. “Жонка Быкава” — чую прыцішаныя галасы. Генеральны дырэктар выдавецтва Барыс Пастарнак (які, дарэчы, з Мінска родам і тут пачынаў сваю кар’еру) перадае іх у дар

Ірыне Міхайлаўне, удаве пісьменніка. Пазней у расійскім павільёне выстаўкі з удзелам вядомых пісьменнікаў, прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі прайшла і прэзентацыя Збору твораў Васіля Быкава. Падзея: 14 тамоў пісьменніка ўпершыню выдаюцца ў Расіі, прычым на беларускай мове.

Вядома ж, беларускіх выдаўцоў было ў павільёне найбольш — іх выданні шчыльна запоўнілі звыш 400 стэндаў. А ганаровым госцем выстаўкі-ярмаркі на гэты раз стала Дзяржава Ізраіль. З друкаванымі скарбамі, вырабленымі як у ізраільскіх, так і ў яўрэйскіх выдавецтвах у Расіі, Беларусі, грамадскасць знаёмілася ўпершыню. Прычым — з вялікай цікавасцю. “Речица. Історыя еўрейскага местэчка Юго-Восточной Белоруссии”. Пагадзіцеся, ёсць сэнс патрымаць у руках такую кнігу Альберта Кагановіча. Хаця б дзеля таго, каб зразумець: у бязмежным, як гавораць, кніжным моры нас чакае яшчэ ня мала адкрыццяў...

ВЕСТКИ

Слуцкія паясы — шлях дадому

Васіль Харытонаў

Падчас нядаўняга візіту ў Мінск старшыня Лічыльнай палаты Расійскай Федэрацыі Сяргей Сцяпашын, наведваўшы Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі, заявіў, што Лічыльная палата будзе садзейнічаць вяртанню слуцкіх паясоў.

Як вядома, слуцкія паясы — найвялікшая гістарычная і культурная каштоўнасць Беларусі — у гэтым музеі не захоўваюцца. У той жа час у Дзяржаўным гістарычным музеі ў Маскве экспануюцца больш дваццаці слуцкіх паясоў і больш сарака знаходзяцца ў запасніках. Сяргей Сцяпашын паабяцаў, што абмяркуе гэтую праблему з кіраўніком Федэральнага агенцтва па культуры і кінематографіі Міхаілам Швыдкім і міністрам культуры Расіі Аляксандрам Сакаловым.

На думку Сяргея Сцяпашына, варта абавязкова наладзіць выставу слуцкіх паясоў у Беларусі і “падумаць аб магчымай іх арэндзе”. Паясы могуць пастаянна экспанаватца ў беларускім музеі.

Выразныя прыкметы сяброўства

Кітайска-беларускі цэнтр культурных абменаў “Тун Фу” адкрыўся ў Пекіне.

У бліжэйшы час плануецца стварэнне Інтэрнэт-сайта цэнтру “Тун Фу” — першай у Пекіне грамадскай арганізацыі такога роду, якая створана дзеля развіцця адносін сяброўства і супрацоўніцтва з замежнай краінай: цэнтр будзе дапамагаць усталяванню кантактаў у адукацыйнай, культурнай, турыстычнай і навукова-тэхнічнай сферах.

Варта адзначыць, што цэнтр “Тун Фу” створаны сумеснымі намаганнямі пасольства Рэспублікі Беларусь у КНР, былога пасла Кітая ў Беларусі Юй Чжэньцы і Пекінскай гандлёвай кампаніі “Мінск”. Дарэчы, дырэктарам цэнтру выбрана кіраўнік гэтай кампаніі Тун Фулай. А спадар Юй Чжэньцы стаў ганаровым дырэктарам. Ён, дарэчы, адзіны з замежных дыпламатаў, хто ўзнагароджаны беларускім ордэнам Пашаны.

Сем цудаў зямлі мінскай

Паводле Інтэрнэт-галасавання Будслаўскі касцёл прызнаны лепшым архітэктурным помнікам Міншчыны

Ірына Цімохіна

Інтэрнэт-акцыя “Сем цудаў Міншчыны” прысвячалася 70-гадоваму юбілею вобласці. Ініцыятыва зарадзілася ў Вілейцы, у аддзеле па справах моладзі райвыканкама, але прыйшла да душы многім жыхарам сталічнага рэгіёна. І сваю мэту апраўдала: абудзіла цікавасць да вядомых на Міншчыне гістарычных аб’ектаў.

Сем найбольш папулярных аб’ектаў вызначалі наведвальнікі сайта “www.7chudes.by”. Спіс слаўтасцяў зямлі мінскай

складаўся з 46 назваў. Сваё стаўленне да прэтэндэнтаў на сямёрку цудаў выказала каля ста тысяч жыхароў Міншчыны.

Пальму першынства жыхары аддалі помніку архітэктуры XVI стагоддзя — Будслаўскаму бернардынскаму касцёлу. Адметнасць гэтага гістарычнага помніка і велічнага будынка, размешчанага ў вёсцы Будслаў Мядзельскага раёна, яшчэ і ў тым, што ў ім захоўваецца цудатворная ікона Маці Божай Будслаўскай. Гэта найболей ушанаваная беларускімі католікамі святыня, якую

лічаць нябеснай апякункай беларусаў.

Другое месца было аддадзена помніку сярэднявечнай архітэктуры — Нясвіжскаму палацу князёў Радзівілаў. Трэці ў рэйтынг — Васкрасенскі сабор у Барысаве, пабудаваны па праекце расійскага архітэктара П. Мяркулава ў 1874 годзе.

Наступнымі з сямёркі сталі: вядомы помнік архітэктуры XVI стагоддзя — Фарны касцёл у Нясвіжы, касцёл Святога Міхаіла Архангела ў гарадскім пасёлку Івянец Валожынскага раёна, вядомы як “Белы

Касцёл у Будславе

івянецкі касцёл”, касцёл Узвядзення Святога Крыжа ў Вілейцы. І яшчэ адзін

унікальны архітэктурны помнік з Івянца — Свята-Аляксееўскі касцёл.

СУСТРЭЧЫ

Класіка і сучаснасць,

альбо Творчасць у кантэксте часу

Адам Мальдзіс

Імя Міхаіла Ткачоў, паэта, аргыста і грамадскага дзеяча, ужо вядома чытачам “Голасу Радзімы” (2007, 1 лістапада). Калі ў Беларусь прыязджаў наш даўні аўтар, пушкініст і купалазнавец Цімох Ліякумовіч, які цяпер жыве ў Чыкага, да гаворкі ў рэдакцыі падключыўся і яго мінскі калега па інтарэсах Міхаіл Ткачоў. Гаварылі пра лёс нашчадкаў Пушкіна ў Беларусі. А на развітанне Міхаіл Іванавіч сказаў, што Рускі хор імя Аляксандры Нікіцінай пры грамадскім аб’яднанні “Русь адзіная”, якое ён узначальвае, кожны год 5 чэрвеня, у дзень нараджэння Пушкіна, выязджае з канцэртаў у вёску Цялуша каля Бабруйска. Там жыла ўнучка паэта Наталія Пушкіна-Варанцова. Я зразу меў, што тэматыка нашай размовы далёка не вычарпана.

Ён прыйшоў на сустрэчу якраз у дамоўлены час. Імклівы ў рухах і словах. Адчуваецца, што чалавек дбае пра сваю фізічную форму. Пазней, дарэчы, Міхаіл Іванавіч прызнаўся, што амаль штодня ходзіць у пяць гадзін раніцы па ваду да “святой крыніцы”.

— **Давайце пагаворым пра справы вашага аб’яднання. Чаму яно змяніла назву? Раней вы называліся “Рускім таварыствам” — і ўсё было зразумела: аб’ядналіся этнічныя расіяне. А “Русь адзіная”?**

— Сімвалічнае слова “Русь” для нас азначае найперш агульную культурную прастору ўсходніх славян. Пашырэнне іх духоўных каштоўнасцей.

Свае вершы чытае Міхаіл Ткачоў

— **І членамі вашага аб’яднання могуць быць не толькі тыя, хто з’яўляецца ці пачувае сябе рускім?**

— Так і ёсць на самой справе! Вазьміце вы дзве найбольш “знакавыя” нашы асобы: Уладзіміра Курака і Валерыя Прыходзьку. Першы з іх — вельмі папулярны спявак. Дарэчы, Курака называюць “беларускім Шаляпіным”. Нават у Маскве пасля Штокалава няма такога баса. У яго рэпертуары — каля пяцісот твораў толькі рускай класікі, з іх каля шасцідзiesiąці — з шаляпінскага рэпертуару. А яшчэ — народныя песні: беларускія, рускія, украінскія... У залежнасці ад аўдыторыі ён можа ўмомант скласці любую тэматычную праграму. Пасля адной рэпетыцыі з сімфанічным аркестрам здольны выканаць самую складаную арыю. Прынцыповы вораг фанграммы, у стане выступаць і без

мікрафона. Пяць слухачоў збярэцца — і для пяці спявае. Дык вось, родам ён — з Маладзечаншчыны, інжынер, як і я.

— **А Валерыя Прыходзька? Чытаў, што яму нядаўна ў Маскве прэстыжную ўзнагароду прысудзілі...**

— І ён таксама беларус. Скульптар з Божае ласкі. Служыў на флоце — дык захапіўся падзвігамі легендарнага падводніка Аляксандра Марынеска. Прыходзька зрабіў дзве скульптуры Марынеска: адну — для Санкт-Пецярбурга, другую — для Ліепай, яе потым перавезлі ў Кранштат... За гэта фонд імя вядомага рускага мастака-баталіста Васіля Верашчагіна ўзнагародзіў Прыходзьку сваім Залатым медалём. Уручэнне адбывалася ў Маскве, у Траццякоўскай галерэі. Скульптар сам прыбыў на цырымонію не змог. Але ад аб’яднання група ў скла-

дзе сямі чалавек паехала на ўрачыстасць, прыгтым пераважна за свой кошт. Далі канцэрт у перапоўненай зале “Траццякоўкі”. Уладзімір Курак зачараваў усіх выкананнем “марскіх” песень. Акампаніравала яму член аб’яднання Наталія Чыжова. Тая паездка стала для нас падзейя года.

— **А яшчэ чым летапнім можаце пахваліцца?**

— За год мы далі каля 60 канцэртаў. Наш ансамбль рускага раманса ў складзе трох чалавек (Курак, Чыжова і я, вядучы, чытальнік вершаў) вельмі мабільны: ездзім у бібліятэкі, школы, санаторыі, пасольствы, ваенныя часці. Цяжэй дабірацца нашаму хору. Тым не менш ён ужо лаўрэат шасці ўсебеларускіх фестываляў нацыянальных культур у Гродне, двух міжнародных фестываляў у Смаленску. Акрамя ўсяго іншага, у нас ёсць квартэт “Жаночы сунвенір”.

— **Дарэчы, хор носіць**

імя Аляксандры Нікіцінай. Не ведаю, хто гэта.

— Апантаны і кваліфікаваны працаўнік. Нарадзілася і вырасла ў Расіі, з мужам-вайскоўцам пераехала ў Мінск. Пайшла хормайстрам на аўтазавод, адпрацавала там 35 год. Атрымаўшы званне заслужанай, стала пенсіянеркай. І адразу ж узялася кіраваць нашым хорам. За два месяцы давала яго гучанне да такой якасці, што ён змог паехаць на фестываль у Гродна і стаць яго лаўрэатам. Пасля нечаканай смерці Нікіцінай усе харысты выказаліся на сходзе за тое, каб калектыў насіў яе імя. Цяпер хорам кіруе Ніна Барысава, у ім жа спяваюць два яе сыны...

— **Значыць, у вас тры мастацкія калектывы. Міні-філармонія. Куды збіраецца паехаць сёлет?**

— Найперш — зноў у Цялушу, на дзень нараджэння Пушкіна, потым — у Гродна, на сёмы фестываль нацыянальных культур. У лютым у Мінскай абласной бібліятэцы імя Пушкіна ўшанавалі памяць паэта ў дзень яго смерці. Адзначым 135-ю гадавіну з дня нараджэння Шаляпіна. І асноўнае — выступленні па просьбах-загаўках. Транспарт нам даюць дабрадзеі, да прыкладу, вайскоўцы, ДТСААФ. Едзем на гадзіну, а выступаем — тры: людзі не разыходзяцца. Часам, калі выступае Курак, мы бачым у людзей слёзы на вачах — ад духоўнага ўзрушэння, ачышчэння класікай, народным спевам. Захапленне слухачоў нашымі выступленнямі — найлепшая для нас асалода і ўзнагарода.

НАВІНЫ СУПОЛАК

У Рызе гавораць па-беларуску

3 сярэдзіны студзеня да 1 красавіка латвійскія школы прымаюць дакументы ад бацькоў будучых першакласнікаў. Чакаюць вучняў і ў Рыжскай Беларускай асноўнай школе. 3 гэтай нагоды — некалькі пытанняў да дырэктара школы Ганны Іванэ.

— **Ці ёсць нейкія патрабаванні да будучых вучняў? Ці трэба ім, скажам, здаваць прыёмныя экзамены?**

— Такая праверка не дазваляецца законам. Таму калі дзіцяці прыйшоў час ісці ў школу — у адпаведнасці з законам “Аб агульнай адукацыі” ў першы клас залічваюцца дзеці, якім сёлета споўнілася сем гадоў — калі ласка, чакаем!

— **А калі дзіця не ведае ніводнага беларускага слова?**

— Якраз для гэтага і існуе школа, каб навучыць дзяцей беларускай мове. І не толькі беларускай, але і латышскай, рускай, англійскай. Добра, калі будучы першакласнік займаўся ў падрыхтоўчай групе. Тут для будучых нашых вучняў наладжаны заняткі па беларускай мове, знаёмяцца яны і з латышскай і англійскай мовамі, якія ў школе выкладаюцца ўжо з першага класа.

Даведка ГР

Першы выпуск Рыжскай Беларускай асноўнай школы адбыўся ў 2003 годзе. Яна з’явілася ў многім дзякуючы ініцыятыве Вячаслава Целеша, былога дырэктара школы. Цяпер ён — кавалер найвышэйшай дзяржаўнай узнагароды Латвіі: ордэна Трех Зорак. На святы ў школу прыходзяць прадстаўнікі Латвійскага таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”, Саюза беларусаў Латвіі, Латвійскага фонда беларускай культуры “Бацькаўшчына” імя Кастуся Езавітава.

— **А як наконт этнічнай прыналежнасці вучняў?**

— У нашай школе вучацца не толькі “пашпартныя беларусы”, але і дзеці іншых нацыянальнасцяў. У кагосьці бабуля — беларуска, а ўнучка — руская, але бацькі выбралі беларускую школу. Шмат дзяцей са змешаных сем’яў. Галоўны крытэрыў — цікавасць да беларускай культуры, мовы, традыцый.

— **Для жыхароў Рыгі ёсць пэўнае абмежаванне выбару школы па месцы жыхарства?**

— Школаў нацыянальных меншасцяў (Рыжская Беларуска асноўная школа — адна з іх) гэтае абмежаванне не датычыцца. Гэта дзяржаўная навучальная ўстанова. Навучанне ў школе бясплатнае. У нас працуе моцны педагогічны калектыў, усе настаўнікі — спецыялісты з вышэйшай адукацыяй. Школа паспяхова прайшла дзяржаўную акрэдытацыю на максімальна магчымы па латвійскім заканадаўстве тэрмін — шэсць гадоў. Да таго ж мы раім бацькам будучых першакласнікаў спяшацца: сёлета жадаючых аддаць сваё дзіця менавіта ў нашу школу няма. Дарэчы, у лютым у школе праводзіцца Дзень адчыненых дзвярэй.

Руплівы гаспадар знойдзе падтрымку

Міжнародны фонд развіцця сельскіх тэрыторый зарэгістраваны ў Беларусі

Дзіяна Грышанова

Заснавальнікам фонду стала французская асацыяцыя “Formation pour L’Epanouissement et le Renouveau de la Terre” (“Арганізацыя за росквіт і абнаўленне зямлі”).

Фонд здольны садейнічаць сацыяльна-эканамічнаму і культурнаму развіццю сельскіх тэрыторый Беларусі. У прыватнасці, ён здольны здзейсніць дабрачынную, фінансавую, інфармацыйную, прававую дапамогу грамадзянам,

якія займаюцца вядзеннем асабістых падсобных гаспадарак.

Мяркуецца дапамагчы вясцоўцам у асваенні сучасных тэхналогій у сельскагаспадарчай вытворчасці. Акрамя таго, у фонда прадугледжаны праекты па сацыяльна-эканамічнай рэабілітацыі тэрыторый, пацярпелых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, падтрымцы ініцыятывы па захаванні і аднаўленні нацыянальных традыцый і культурнай спадчыны.

Новая прапіска для “Гефеста”

На пліты “Гефест” заўсёды ёсць попыт

Міхась Цыганкоў

Венесуэла мае намер закупіць беларускія газавыя пліты, а таксама 300 тысяч газавых балонаў. Аб гэтым паведаміў Часовы Павераны ў справах Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Беларусі Амерыка Дыас Нуньес.

У студзені ў Беларусі пабывала дэлегацыя венесуэльскай кампаніі PDVSA Gas komunal. Гэта новае падраздзяленне PDVSA створана з мэтай супрацоўніцтва з Беларуссю і рэалізацыі беларуска-венесуэльскіх дамоўленасцяў на вышэйшым узроўні, у тым ліку — у галіне газіфікацыі, камунальнай гаспадаркі. Венесуэльскія спецыялісты азнаёміліся з вядзеннем газавай гаспадаркі ў Беларусі. Як вядома, з удзелам беларускага боку будзе весціся газіфікацыя венесуэльскага горада Барынас.

Таццяна Мархель:

“Важна жыць у чыстым свеце”

Фільм “Яе звалі Каліна” японскі рэжысёр Акіесі Імадзэкі здымаў у Беларусі. І галоўную ролю ў ім выконвае беларуская актрыса.

Кацярына Немагай

Аб тым, пра што гэты фільм, мы гутарым з актрысай Тэатра беларускай драматургіі, заслужанай артысткай Беларусі Таццянай Мархель:

— Таццяна Рыгораўна, як атрымалася, што вы сталі здымацца ў фільме японскага рэжысёра?

— Аднойчы да нас у тэатр прыйшлі японскія кінематаграфісты — пяць чалавек, і рэжысёр Імадзэкі таксама быў сярод іх. Яны расказалі, што хацелі б зняць фільм тут, у Беларусі, запрасілі нас на праслухоўванне. Але гэта цяжка назваць праслухоўваннем. Хутчэй, знаёмства. Пасля я прынесла дыск са сваімі песнямі. Яны спадабаліся, і мяне зацвердзілі на галоўную ролю.

— Беларускія глядачы пакуль не мелі магчымасці паглядзець фільм на тэлеэкранах. Пра што ён?

— Жанчына, ролю якой я выконваю, жыве ў прычарнобыльскім рэгіёне, у Хойніцкім раёне. Да яе прыязджае з горада ўнучка, яна хоча жыць разам з бабуляй і не разумее, чаму ёй гэтага не дазваляюць. Фільм і заканчваецца тым, што дзяўчынка ўсё ж едзе з Мінска жыць да бабулі. Мабыць, там яна лепш адчувае натуральнасць жыцця, бяскіраснасць — аснову нашага быцця, якая знікае. Я кажу ёй у фільме: «Ты не павінна тут жыць,

ты павінна ехаць», а яна адказвае: «А ты ж жывеш...» Самая галоўная думка фільма: чалавек не можа быць адарваным ад сваёй зямлі, ад родных, ад продкаў. Дзіця, яшчэ чыстае душой, разумее, як важна жыць у маральна чыстым, незабруджаным свеце, асноўнае наступствы Чарнобыля. Японцы ж таксама перажываюць боль пасля выпрабаванняў ядзерных бомбаў на гарадах Хірасіма і Нагасакі. Менавіта яны, як ніхто іншы, разумеюць нашу бяду.

— Здаецца, сюжэт фільма пераклікаецца з сюжэтам спектакля “Чарнобыльская малітва” па апавесці Святланы Алексіевіч, у якім вы выконваеце ролю Жанчыны?

— Так. Людзі не павінны забываць пра гэтую трагедыю. Паставіў спектакль французскі рэжысёр Бруно Бусаголь з горада Клермон-Феран. У фінале ў мяне ёсць маналог жанчыны, якая сем гадоў жыве адна ў адселенай вёсцы. Гэта так страшна: лёс чарнобыльскай вёскі, яе жыхароў, лёс маёй гераіні... Але я іграю светла, без надрыву. Напрыклад, у заключнай сцэне расказваю, як тут хораша, як прыгожа... Коцік памёр, а яна знайшла другога — усё ж жывая душа, разам веселіся. Яна радуецца таму жыццю, якое ёсць. Каб яна па-іншаму адчувала трагедыю свайго становішча, то даўно памерла

Таццяна Мархель у ролі Маці ў спектаклі “Дзіця з Віфлеема”

Сцэна з монаспектакля “Вячэра”

б. Жыве таму, што ёй тут хораша, радасна на роднай зямлі. І птушкі спяваюць, і ўсё навокал квітнее... Песню “Ляцела зязюля каля маёй хаты”, якую я спяваю там, пачула ўпершыню ад жанчын з Лельчыцкага раёна, калі вяла тэлеперадачу “Запрашаем на вячоркі”. І

вось гучыць песня ў спектаклі, а разам з ёю і галасы тых, хто ляжыць ужо на могілках, як голас зямлі. Я трымаюся да апошняга, не плачу, вельмі светла ўвабляю гэты вобраз, але мне так страшна... Часта думаю: а ці маем мы права і ці так паказваем тое, што

адбылося пасля чарнобыльскай аварыі на нашай зямлі? Хацелася б пачуць водгукі тых, хто пацярпеў і жыве.

— Ці праўда, што японцам прыйшлося перапісваць сцэнарый пасля таго, як яны пазнаёміліся з нашай краінай, пагутарылі з людзьмі?

— Так. Першы варыянт быў напісаны ў Японіі, а там, вядома ж, людзі мала ведаюць пра Беларусь. Таму многа было напісана ненатуральна. Перад тым, як пачаць здымаць, яны ездзілі ў Чарнобыль, бачылі рэактар, пабывалі ў вёсках: і ў пакінутых, і ў тых, дзе засталіся жыхары. У іх цалкам змянілася ўяўленне пра краіну. Увогуле японцы былі ў захапленні ад нашай прыроды, ад людзей, з якімі мелі зносіны.

— Як працавалася з японскай кінагрупай?

— Раней я цікавілася ўсходняй філасофіяй, таму крыху ведала менталітэт гэтых людзей. Працу японскай кінагрупы можна параўнаць з песняй: усё ціха, дакладна, без лішніх рухаў. Не дазвалялі асабістым праблемам умешвацца ў кінапрацэс, вельмі ўважліва ставіліся да акцёраў. Працавалася з імі лёгка.

— Чаму гэтую стужку ўбачылі толькі японскія глядачы?

— Вядома, японская і беларуская тэлеаўдыторыя — розныя. Нам патрэбны рухі, дыялогі. Фільм “Яе звалі Каліна” здымалі спецыяльна для Японіі — у ім амаль няма слоў. Японцы надзвычай сузіральныя, вялікую ўвагу звяртаюць на гукі, прыроду. Запомнілася, як яны здымалі трэск дроў у грубцы пры святле месцяца. Менавіта ў сузіранні прыроды яны знаходзяць

асалоду.

І на самой справе, калі заўважаеш прыгажосць, калі яна яшчэ натуральная, а не штучна створаная, — адчуваеш спакой, з’яўляюцца сілы. І, галоўнае, здымаецца пласт смецця з сэрца і душы, у думках адкрываюцца іншыя, унутраныя краявіды. Пачынаеш разумець: для чаго жыве чалавек, што важна і неабходна на гэтай зямлі.

— Таццяна Рыгораўна, як вы адчуваеце: ці рэалізавалі сябе ў гэтым фільме?

— Тэмы пакінутасці, а таксама ўшанавання традыцый і павагі да свайго мінулага, якія ўзняў Акіесі Імадзэкі ў сваім фільме — гэта мае тэмы. Я сыграла вясковую жанчыну. Але зусім не простую ў псіхалагічным плане. Ніколі не пагаджуся, што ў такіх людзей няма душэўнай тонкасці. Пра іх часам пішуць прымітыўна, бо не ведаюць іх, не разумеюць. Я шмат сыграла такіх вось простых жанчын (увогуле каля 30 роляў у кіно), але кожная з іх асабліва. Добра, што хоць некаторыя сцэнарысты цяпер цікавяцца сапраўдным жыццём. Сёння, на жаль, героямі ў кіно часцей становяцца забойцы і насільнікі. Змясціліся акцэнты маралі, і людзям быццам бы і нецікава расказаць пра тых, хто не маніць і не забівае. Але гэта не так! А каб зацікавіцца жыццём чалавека, трэба даведацца пра яго. Я шчаслівая, што працавала з японскімі кінематаграфістамі, думаю, што фільм атрымаўся. Спадзяюся, глядачы ў далёкай краіне будуць думаць, радавацца і гараваць разам з маёй гераіняй, яшчэ больш палюбяць жыццё і зямлю, што дадзена лёсам.

Віртуальная адметнасць архіваў

Толькі летась Інтэрнэт-сайт “Архівы Беларусі” наведалі больш за два з паловай мільёны чалавек

Ганна Бандаровіч

На думку дырэктара дэпартамента па архівах і справаходстве Міністэрства юстыцыі Беларусі Уладзіміра Адамушкі, архіўнай службе ўдалося добра зарэкамендаваць сябе ў віртуальным свеце.

Між іншым, сёння ў рэспубліканскіх, абласных, занальных, гарадскіх і раённых дзяржаўных архівах захоўваюцца больш за дваццаць мільёнаў спраў на папярковых носьбітах, звыш 34 тысяч кінадакументаў і прыкладна 236 тысяч фотадакументаў. У іх фондах размясцілі-

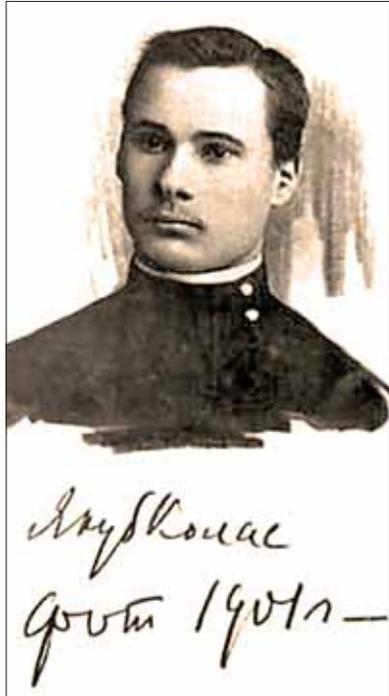
ся таксама звыш 12 тысяч фонадакументаў, 797 адзінак відэадакументаў і 565 музейных прадметаў.

Па словах Уладзіміра Адамушкі, у 2007 годзе ўмацавана матэрыяльна-тэхнічная база шэрагу архіўных устаноў. У прыватнасці, набыты найноўшая вакуумная ўстаноўка для рэстаўрацыі дакументаў, сканеры, DVD-рэкордэр для запісу відэадакументаў на электронныя носьбіты і іншае. Расце і камп’ютарны парк галіны.

Дарэчы, архівы актыўна займаюцца і выставачнай дзейнасцю. Адной з яркіх падзей летась стала выстава “Запаведная справа ў Беларусі і Расіі. Канец XIX — пачатак XXI стагоддзя”. Развіццё атрымліваюць і віртуальныя выставы на сайце “Архівы Беларусі”. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца экспазіцыі, прысвечаныя 125-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы.

Варта адзначыць і тое, што працягваецца вядзенне Дзяржаўнага ге-

ральдычнага рэгістра Беларусі, у які ўжо занесена 97 афіцыйных геральдычных знакаў. А паводле міжнароднага праекта “Архіў Радзівілаў” здзейснены абмен копіямі дакументаў, якія захоўваюцца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі і Галоўным архіве старажытных актаў у Варшаве. У выніку Нацыянальны архіў атрымаў 160 тысяч кадраў мікрафотакопій дакументаў па гісторыі краіны з былога Нясвіжскага архіва роду князёў Радзівілаў.

Фота з архіўнай экспазіцыі, прысвечанай Якубу Коласу

У госці да Касцюшкі

У палацава-паркавым ансамблі «Мерачоўшчына» прайшлі ўрачыстасці, прысвечаныя 262-м угодкам знакамітага земляка

Іван Мірскі

Памяць пра славу тага сына зямлі беларускай, ваеннага і палітычнага дзеяча Еўропы і Амерыкі, нацыянальнага героя Польшчы, ЗША, ганаровага грамадзяніна Францыі Андрэя Тадэвуша Банавентура Касцюшку ўшанавалі на яго радзіме прадстаўнікі не толькі вышэйзгаданых краін, але і Літвы, Украіны, Швейцарыі.

Былі ўскладзены кветкі да памятнага знака — вялізнага каменя-валуна з барэльефам, на якім выява Касцюшкі. У цырымоніі ўдзельнічала кіраўніцтва Івацэвіцкага раёна, прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў Беларусі, пасольстваў ЗША,

Польшчы, Швейцарыі, Літвы, Украіны. У адноўленай сядзібе Тадэвуша Касцюшкі ўпершыню быў паказаны 19-хвілінны фільм, створаны беларускімі кінемаграфістамі і журналістамі на сродкі ЮНЕСКА. У ім расказваецца пра лёс нашага земляка і пра тое, як ішло аднаўленне палацава-паркавага ансамбля.

Госці ўручылі супрацоўнікам музея падарункі — у асноўным карціны, якія стануць экспанатамі. Сам палацава-паркавы ансамбль «Мерачоўшчына», які займае цяпер больш за 50 гектараў, чакае значнае аднаўленне. Зацверджана Дзяржаўная інвестыцыйная праграма, паводле якой плануецца накіраваць значныя сродкі на аднаўленне аб'ектаў. Напрыклад, на работы ў Косаўскім палацы Пуслоўскіх, што ўваходзіць у склад ансамбля, будзе выдаткавана 22 мільярды рублёў.

На базе адноўленага палаца плануецца стварыць гасцінічна-турыстычны комплекс. Ужо распрацавана праектная дакументацыя рэстаўрацыі палаца, з фрагментамі якой і пазнаёміліся госці. Можна было пабачыць узоры некаторых пакояў, залаў кафэ і нават ваннак — тое, як яны будуць выглядаць літаральна гады праз тры-чатыры. Адным словам, на тэрыторыі палацава-паркавага ансамбля чакаецца грандыёзная будоўля, работы пачнуцца ў бліжэйшы час.

Герайчы вобраз Т. Касцюшкі

Пераможцы і прызёры конкурсу

Змагаліся і перамаглі

Школьнікі адправяцца ў маладзёжны лагер у Пекіне

Віялета Стасевіч

Уладзіслаў Пятрухін і Дар'я Кавалёва сталі пераможцамі рэспубліканскага конкурсу «Пекін-2008», вынікі якога былі аб'яўлены ў штаб-кватэры Нацыянальнага алімпійскага камітэта. Конкурс для знаўцаў спорту і гісторыі алімпійскага руху, арганізаваны НАК Беларусі, праводзіўся з верасня па снежань мінулага года. Удзельнікі павінны былі не толькі добра ведаць гісторыю спорту і алімпійскага руху ў свеце, Кітаі і сваёй краіне, але і займацца ім,

свабодна валодаць англійскай мовай, мець вопыт добраахвотнай дзейнасці ў жыцці грамадства (пажадана — у сферы спорту ці аховы навакольнага асяроддзя). Такімі былі патрабаванні Аргкамітэта Алімпійскіх гульняў. У конкурсе ўдзельнічала больш за тры тысячы юнакоў і дзяўчат Беларусі. Два хлопцы, віцэ-афіцыйныя ўладзіслаў Пятрухін і мінчанін Фёдар Кандыбор, правільна адказалі на 50 пытанняў. Але па дадатковых паказчыках першыноство атрымаў 15-гадовы Уладзіслаў. Сярод дзяўчат пераможцай прызнана

Даша Кавалёва.

У Алімпійскім маладзёжным лагера ў Пекіне беларусыя далаучацца да чатырох соцён сваіх равеснікаў, якім таксама пашанцавала — яны сталі пераможцамі аналагічных віктарын у сваіх краінах. Для ўдзельнікаў лагера будзе распрацавана забавляльная культурная праграма, яны наведваюць цырымонію ўрачыстага адкрыцця Алімпіяды-2008 і пабываюць на многіх спаборніцтвах Гульняў. Акрамя таго, спаборнічаць паміж сабою ў розных відах спорту будуць і самі ўдзельнікі лагера.

Круіз па Дрывятах

Нацыянальны парк «Браслаўскія азёры» рыхтуецца да новага турыстычнага сезона.

Мара пра круіз на белым цеплаходзе стане ў гэтым годзе явай для многіх турыстаў, што прыедуць адпачываць на Браслаўшчыну. Як расказаў намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага парка Мікалай Баравік, рачны цеплаход па спецыяльным заказе пераабсталівалі і капітальна адрамантавалі гомельскія спецыялісты. Трохпалубны карабель, які атрымаў імя «Браслаўскія азёры», зможа прыняць на борт больш за 50 пасажыраў. Да паслуг турыстаў дзве кают-кампаніі, сауна і, вядома ж, камбуз, дзе кок будзе гатаваць рыбныя далікатэсы. А каманду цеплахода складуць бывалыя маракі: у Браславе жыве нямала тых, хто хадзіў у мора, а цяпер гатовы стаць за штурвал турысцкага карабля.

Цеплаход будзе курсіраваць па возеры Дрывяты. Падарожнікі пазнаёмяцца са славуцямі Браслава і дзівоснымі прыгажосці прыроднымі ландшафтамі. У першае плаванне цеплаход адправіцца ў сярэдзіне мая.

КРЫЖАВАНКА

Скарбонка творцы

Па гарызанталі:

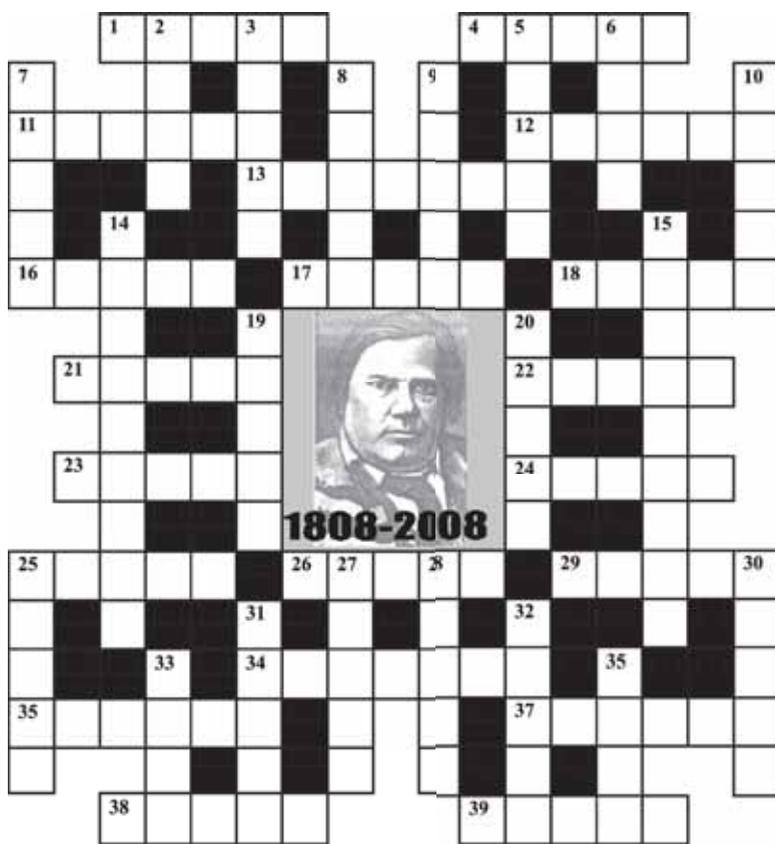
9. Горад на Магілёўшчыне, паблізу якога нарадзіўся В. Дунін-Марцінкевіч. 10. Банавентура... Падпанак, адмоўны персанаж у камедыі Д.-М. «Ідылія». 11. Драматычны твор. 12. Верш напісаны Я. Купалам у Ляўках у 1935 г. 13. Народная эпічная песня пра волатаў і іх подзвігі. 14. «Бласлаўная...» Твор, напісаны Д.-М. на польскай мове. 15. Філолаг, славяназнавец, збірльнік беларускага фальклору. Аўтар працы «Беларускія словы» (1857 г.) 17. Псеўданім польскага паэта, філосафа Э. Жалігоўскага, які высока ацаніў творчасць Д.-М. 18. Сучасная эстрадная песня. 20. Імя дачкі Д.-М. 22. Музыка ў рытме венгерскага народнага танца. 24. Спадчынны, родавы (састарэлае). 24. На Юр'я мароз — будзе добры ... (прык.) 28. Лацінскі шрыфт прамавугольнай вуглаватай формы. 31. Опера італьянскага кампазітара Дж. Вердзі. 32. Бязбожжа. 34. Вадкая страва. 35. Апора, аснова для страхі. 36. Польскі паэт беларускага паходжання, паэму якога «Пан Тадэвуш» Д.-М. пераклаў на беларускую мову. 37. Гісторык, вучоны, ідэолаг вызваленчага руху ў час паўстання 1830–1831 гг., стваральнік дэвіза «За нашу і вашу свабоду!»

Па вертыкалі:

1. Імя маці В.Д.-М. 2. Тонкая, скрытая насмешка, якая прысутні-

чае ў сатырычных творах Д.-М. 3. Беленькае, кругленькае, у сярэдзіне жоўценькае (заг.) 4. Падабенства, копія з чаго-небудзь (перан.) 5. Горад, паблізу якога ў фальварку Люцынка жыві і працаваў Д.-М. 6. Імя прыродазнаўцы, медыка Наркевіча-Едкі. 7. Амерыканскі кінаакцёр, які іграў ролю Спартака ў аднайменным фільме. Продкі яго — родам з Магілёўшчыны. 8. Народнае гульняе — маскарад. 15. Вядомы кампазітар, дырыжор і педагог XIX ст., аўтар музыкі для пастаноўкі на сцэне шматлікіх твораў Д.-М. 16. Маленькая часцінка палаючага рэчыва. 19. Камедыя-аднаактоўка У. Галубка. 21. Як папрацеш, то ў кожнай справе ... пачуеш (прык.) 23. Прагрэсіўны дзеяч, пашыральнік перадавых ідэй і ведаў. Гэтага ганаровага звання заслужыў і В. Д.-М. 25. ...-фарс. Род сцэнічнага твора. 27. Верхняе мужчынскае і жаночае адзенне з сукна. На Беларусі бытвала да 1980-х гадоў. 29. Назва лічбы. 30. Вершаваная апавесць, напісаная Д.-М. у 1856 г. 31. «... сына Айчыны да братоў ліцвінаў». Вершаваны твор Д.-М. 33. Беларуская ... Вялікі скарб беларускага народа, які нам завяшчалі бабрагчы многія пісьменнікі. 35. Танец, які і пад іншымі назвамі («Кружкі», «Круток») пашыраны на ўсёй Беларусі.

Падрыхтаваў Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1. Марцінкевіч. 2. Прыняццё. 3. Ліка. 4. Сяміна. 5. Іванец. 6. Якуб. 7. Літвін. 8. Караван. 9. Вяртыкалі. 10. Вяртыкалі. 11. Сцяпка. 12. Чараша. 13. Выліна. 14. Сям'я. 15. Святка. 16. Манюша. 17. Іскара. 18. Саван. 19. Іскара. 20. Каміла. 21. Чараша. 22. Чараша. 23. Чараша. 24. Чараша. 25. Чараша. 26. Чараша. 27. Чараша. 28. Чараша. 29. Чараша. 30. Чараша. 31. Чараша. 32. Чараша. 33. Чараша. 34. Чараша. 35. Чараша. 36. Чараша. 37. Чараша. 38. Чараша. 39. Чараша.